

Интервю на министъра на културата проф. Стефан Данаилов в БНР, "Преди всички", 18 април 2007г.

Водещ: 18 април Юнеско определя като Световен ден за опазване на паметниците на културата. Наглед календарен повод за този разговор, но иначе пък нужен, той е с министър Стефан Данаилов. Добър ден!

Стефан Данаилов: Добър ден на вас и на вашите слушатели!

Водещ: Вчера се зарадвахте на обновления Музикален театър. Хубаво ли е станало наистина?

Стефан Данаилов: Да ви кажа много хубаво. Аз затова поканих колегите ви журналисти, защото ние заедно бяхме преди една година, за да видим какво е състоянието, което беше трагично. И вчера видяхме един изцяло обновен театър, тъй като освен за залата за публиката, фойета, това се отнася за административната част, за гримьорни, репетиционни. Това, което остава вече, е самите колеги и средствата, което те също имат за някои мебели, да си обзаведат, така да се каже, гримьорните. Много съм щастлив от това, което се случва. Защото ние миналата година имяхме в нашата програма, Музикален театър "Стефан Македонски" и "Театър 199" и първа фаза на Националната опера. И тази година продължаваме вече с по-големи средства за операта, като ще обновим вече салона, фойета. За догодина ще остане сценичното пространство, театърът "Сълза и смях" – обновяване на салона, както и доста сериозни ремонти ще започнат и в Сатиричния театър. Но продължава подготовката и работата за камерната сцена в Пловдив, за фасадната част на Смолянския театър. Средства сме предвидили и са приведени вече във Варна за театъра.

Водещ: Значи от трагичното състояние може да се излиза?

Стефан Данаилов: Моля ви се. Това е тъжното. Българя, тази малка страна, има такава база на културата за живо изкуство, да не говорим за това, за което ще бъде основният разговор като световни паметници и въобще паметници на културата, които за съжаление в тези 16-17 години не са получавали грам глътка вода за тяхното обновление и поддържане. И в това отношение нашите програми могат да бъдат само дългосрочни, тъй като наистина обектите са много и всичките имат нужда от обновление.

Водещ: Аз си спомням, преди време, може би преди две години, Вие самият казахте, ако продължава сегашното отношение към паметниците на културата, има опасност България да стане първата страна с културен паметник, отпаднал от листата на световното културно наследство. Тогава говорихме за Несебър, нали?

Стефан Данаилов: Наистина. За Несебър. Ние сега пак можем да говорим за Несебър. Но понеже аз все пак искам да ви дам една информация. Днес е особен ден. Искам да кажа, че последната година от кабинета на Саксбургготски и двете години на нашия кабинет са сериозни инвестиции, все пак в рамките на възможното, което може да получи

културата, в целеви средства, които са, така да се каже, не са в самия бюджет на министерството, но са под разпоредбата на министерството, бяха инвестирани до този момент не по-малко от 20 милиона. През тази година по отношение на паметниците със световно значение Юнеско, има една сериозна инвестиция – 350 хиляди лева да завършим третия етап от международната програма за биозащита и укрепване на скалния елемент на Мадарския конник. Също така разработваме нов устройствен план на резервата. Имаме сериозни инвестиции за Боянската църква. Вие знаете, че миналата година бяха инвестирани 150 хиляди и с помощта, разбира се, и на частния бизнес, и бяха възстановени стенописите. Но там продължаваме довършването на обекта. Ние готвим и няколко нормативни актове по болната тема на резервата в Несебър. Но освен за разработването на новия закон за културното наследство, който трябва и ще отразява социално-икономическите отношения, новите и съобразени с новите видове собственост – държавна, общинска, собствеността на вероизповеданията, искаме да направим актуализиране на този закон и нормативни актове и наредби и една от наредбите за световен паметник на културата в резерват Несебър. Макар че, освен наблюденията, комисиите, установяванията, писанията – там все още продължава свободно надстрояване, пристрояване и опасността е налице.

Водещ: За съжаление факт е това.

Стефан Данаилов: Факт е това. Разходете се и ще видите какво става.

Водещ: Да.

Стефан Данаилов: Разработваме и програми за извършване и на консервационни работи. Вече това са, така да се каже, националните ни паметници – Трапезица, Плиска, Преслав, Мадара и Кабиле. Доста сериозно работим и по нови обекти, които искаме да обявим и да предложим за паметници на културата от световно значение. Това е старинен Пловдив и тракийската гробница в Александрово. В село Александрово, пак от негома, това е една уникална гробница, от овлажняванията има големи опасности за стенописите. И сега много активно работим за тяхното съхраняване и оздравяване и начин за изолация на влагата, която руши гробницата. Тя е уникална гробница, наистина. Много сериозно работим и тази година започваме тези укрепителни дейности. Заделени са средства. Знаете, че всичко с пари, за съжаление, става. Има и друго нещо – в Александрово ще бъде изграден музееен комплекс, финансиран от японското правителство, тука водим разговори и сме в последна фаза, за 2,500 млн. долара, което ще социализира обекта, тъй като те ще направят едно копие на гробницата. Защото в гробницата не може да се влиза. Надявам се до две-три години да бъде изцяло изграден този обект. Това е обект на 20 километра от Хасково и имаме договорки с господин кмета за изграждане на инфраструктурата. Започва тази година работа по хълма Трапезица в Търново. Това включва изграждане на инфраструктура, изготвяне, приготвяне на една археологическа база и провеждане на археологически проучвания. Там няма разкопки. Това е съгласно археологическата програма. И започват и реставрационни работи по църкви и крепостни стени. Това е един чудесен обект, който е занемарен с годините и тази година доста средства сме заделили и се работи много усилено по проектите и работата. Плиска, Преслав също продължават. Работата по Плиска – довършваме

голямата базилика, изграждането на нова археологическа база. Миналата година беше направен и музеят. Тази година някъде към 6-7 млн. са заделени за тези обекти. Продължаваме консервация и реставрация на стенописите в църквата “Св. Четиридесет мъченици” във Велико Търново, тя наистина много активно привлича и туристи и граждани. И сега ще завършим вътре, след като се изолирахме от влагите и наводненията на Янтра, ще започнем работа и по това и тази година това ще бъде свършено. Вижте, ние търсим и, разбира се, участие в международни програми. Имаме много тесен контакт съвместно с „Анче Кампания”, това е Италия, Неапол, знаете този световен паметник на културата Помпей. И много активно работим с тях и започваме една много сериозно разработена програма заедно с тях, което е обвързано и с туризма. Имаме и сътрудничество между Турция – България, Румъния – България, както и с Македония и Гърция.

Искам да кажа още, че целеви средства преведохме на община Казанлък за довършителните работи по инфраструктурата на Долината на тракийските царе. Това е един от най-добре социализираните вече обекти. Там, където е Голямата косматка, големите открития, които бяха направени.

Старосел. Това е един обект уникален. Знаете колко много се говори за Старосел. Но един купол на едно от откритията, който временно беше закрепен за две години с дървени подпори, вече шеста година е в това състояние и там също вече имаме проект, който вече е финансово по-изгоден за нас и с археолозите стигнахме до мисълта, че по този начин може да се изгради купола на две фази – тази година и следващата година ще бъде готов, тъй като там също предстои в по-следващи етапи да търсим средства за социализацията. Имам предвид приемна, нормални паркинги и туристът, и гражданите да се чувстват удобно, когато отидат да огледат тези обекти.

И освен това, с което приключвам, в Министерството на културата имаме една субсидия като държавна поръчка, в която са предвидени средства за около 30 обекта. Аз съм я разписал, те са вече по районите, тъй като минават през общините. Това е повече за ремонтиране, освежаване на църкви, които имат значение. Искам да кажа, че в България има толкова църкви и манастири, които са в тежко състояние, че там са нужни много средства. Но по проектите, които са получавали от съответните райони, се опитваме всяка година да задоволяваме донякъде техните искания. Доброто е, че тази година парите са с 200 хиляди повече и повечко обекти можехме да подкрепим.

Водещ: Казвате сам с пари става всичко. Така е. Но и със закони. Като че ли в България дори и паметниците на културата не бяха пощадени, напротив, станаха апетитни хапки.

Стефан Данаилов: Те си бяха рушени и обирани години наред.

Водещ: Доста голяма черна серия.

Стефан Данаилов: Ами вижте, то е отделно това, че самите паметници доста време нямаха една най-нормална охрана. Тъй като много е странен законът: разкопките се правят от археолозите, само че социализацията и консервацията се прави от държавата, а охраната - от общината. Вие знаете какво е състоянието на общините. Мисля, че някои от проблемите бяха решени със социалната програма за заетостта, за охраняването. Но, понеже казахте закона, много усилено се работи по закона, колегите от Комисията по

културата в 40-тото НС работят заедно с група от министерството. Ние започнахме още миналата година работа, после тя беше поета и ръководена от г-жа Чилова и екипа в Народното събрание, заедно с нашите хора от министерството, но се оказва, че всичко е много трудно, тъй като това е един много важен закон, засягащ много интереси.

Водещ: Разбира се.

Стефан Данаилов: Закони има много хубави, въпросът е какво изпълняваме от тези закони. Защото, ако трябваше строго да се спазват законите например за Несебър, трябваше да бъдат съборени, не изцяло, но доста надстройки в град Несебър на безумни курници, които се изпостроиха по тези стари обекти. Комисии се правиха и всичко. Но ние нямаме правата нашият Национален институт за паметници на културата да отиде и да ги бутне. Той само може да установи и да предложи. Това вече е работа на регионалното министерство. Страшно е трудно това, че започва един да прави нещо и всичките казват “ами щом той прави, защо и ние...”. Работата е изпусната във времето за съжаление.

Водещ: И пак въпрос на контрол.

Стефан Данаилов: Ето, сега един проблем в министерството, който се опитвам да разреша. Тъй като са необходими съответните бройки, които в момента нямам, аз търся някъде от резерва, от второстепенните разпоредители, ние трябва да изградим в нашето министерство, това е и законово основание, инспекторат - както аз я наричам културната полиция. Но какво от това като ние сме установили нарушения над сто в Несебър, даже имам, извинявайте, отговор от прокуратурата, че не се е случило нищо. Ние сме пусkali документи до прокуратурата и т.н. Обикаляйки някои градове и по срещи с хора в Европа, установяваме, че Несебър се знае. Не се знае толкова Плиска и Преслав, колкото Несебър, тъй като той е един от първите обявени световни паметници на култура от Юнеско и той върви по всичките туристически реклами.

Водещ: Като споменахте прокуратурата, какво стана с тази пълна инвентаризация на музеите?

Стефан Данаилов: Ами работят. Те са доста, нали знаете, че са 28 регионални музеи. Аз мисля, че ще дойде моментът, в който ще ни се обадят. Но откровено казано, след последните ми разговори с главния прокурор, не съм водил разговор последния месец и половина, до къде са стигнали нещата, но това е една, извинявайте за думата, пипкава работа, тъй като това са много движими паметници, които се увреждат.

Водещ: А как се отнасяте към идеята музеите да бъдат категоризирани като хотели?

Стефан Данаилов: Вижте, честна дума, това е малко по-далеко от моите ясноти, но самият факт, че ти имаш обект, който със световно значение, колко категории звезди трябва да бъде той според вас? Ами той трябва да бъде пет.

Водещ: Повече.

Стефан Данаилов: Да кажем. Но има обекти от национално значение, има от местно значение. Аз мисля, че такава категоризация би могла да се случи, но нека първо законът да бъде готов, за да се определят. Аз съм убеден, че ще има закон и за концесиониране на някои обекти, които могат да бъдат поети от концесионер при много точни и ясни условия. Разбира се, те няма да бъдат паметници със световно значение и много от големите от национално. Но би трябвало да се търси възможност за издръжката и в това. Пропуснах да кажа за Перперикон. Там също има една много сериозна програма за социализацията на обекта. Отделно средства, които са за продължаване на разкопките, за укрепване на стените.

Ценността, която има България, тя е уникална наистина. Сега оттук-нататък ние можем да предложим спокойно един турист да дойде и да се чувства като бял човек, а не да се чуди къде да отиде до тоалетна или да няма къде да изпие една вода.

Водещ: В една европейска държава.

Стефан Данаилов: Водим разговори вече и с Агенцията по туризма, и с частни структури. Просто настояваме те да влезнат, така да се каже, в тия културни коридори, пътеки в България за културния туризъм. Има вече какво да се види. Разбира се, че тракийското е много интересно, но ние държим, и аз лично, на това, което е свързано с българската история. И неслучайно доста инвестиции ние влагаме в старите столици, защото има уникални неща, които са нашата биография.

Водещ: Не ни остана време за живото културно наследство.

Стефан Данаилов: Не го забравяме, не се тревожете.

Водещ: Освен, че ви благодаря за този разговор, само да ви питам обичате ли бистришките баби.

Стефан Данаилов: Те са мои приятелки.

Водещ: Нали. Защото ние продължаваме с тях.

Стефан Данаилов: Те са големи сладурани. Честно казано, аз от миналата година няколко пъти ги видях. Тая година все още не съм се срещнал с тях, но те са си в моето съзнание и те са един световен паметник...

Водещ: Така че продължаваме с тяхната музика. Благодаря Ви. Стефан Данаилов, министър на културата.

Стефан Данаилов: Всичко добро на вас и на вашите слушатели